

дата: 10.26. 2024

клас: 10 клас

предмет: Географія України

Завдання:

(1) Тема: (2) Ралічність (см. 160-161)

Тема: (2) Населені пункти (ст. 161-162)

(1) Вивчення на залізниці см. 163.

№ 5, 6, 7

6. Галичина. Де що пізніше, як на Наддніпрянщині, почалося здження Галичини. В 1837 р. надруковано першу книжку чистародньою мовою — „Русалка Дністрова”. Склали її три мописьменники: Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич та Яків Івацький, яких називали „руською трійцею”. З того часу в чині розвивалося щораз краще українське письменство. В р. відбулася в Австрії революція. Цісар скликав перший раз саму владу або парламент і проголосив знесення панщини. Лицюю радістю привітали селяни свободу: по довгих літах не-кожний став господарем на своїй землі. Селянство жадібно ллоє до просвіти і згодом почало брати участь у національній і. Галицька інтелігенція заснувала в 1848 р. першу політичну нізацію для оборони прав народу, що звалася „Головна Русь-ада”; тоді ж у Львові відбувся перший з'їзд українських дія-ї почав виходити перший український часопис „Зоря галиць-“

Галичани пробували зорганізувати своє військо: по містах оували „національні гвардії”, на Підгір’ї була селянська юборона. Рік 1848 був дуже пам’ятний в історії Галичини; цей називали „весною народів”, тому, що тоді в різних народів пояся національне відродження. Але незабаром цісар закрив пар-тент і по давньому правив державою самовладно.

Щойно після невдалих війн Австрія в 1860—1867 рр. при-я конституційний лад, і народ допущено до влади. Разом з іми народами українці також дістали громадянські права. громадянам вільно було гуртуватися в товариства, улашто-ти збори і віча, видавати книжки і часописи. Українці ви-стали це право і стали засновувати перші культурні това-ва. В 1868 р. засновано „Просвіту”, що мала мету ширити серед народу; впродовж 70 років існування вона заснувала читальні, видала багато книжок і занесла світло науки до дальших околиць краю. Потім заснувалося „Наукове Това-во ім. Шевченка” (1873), що друкувало наукові книжки, най-ше про українську історію й письменство, далі „Українське зготівче Товариство”, або „Рідна Школа”, та багато інших триств, що займалися освітою, промислом, торгівлею, коопера-ю тощо.

Від заведення конституції розвинулось також політичне жит-Українці мали змогу висилати своїх послів до парламенту У-ї, що ухвалив закони для цілої австрійської держави, та галицького сейму у Львові, який вирішував справи Галичи-Не багато могли вдіяти наші послі, бо було їх там мале число

й вони постійно мусіли вести боротьбу з поляками, яким Австрія передала владу в Галичині. Багато зусиль і заходів треба було вжити, щоб добути ті права, які забезпечувала конституція. За українську мову в установах, за урядовців-українців, за кожну українську школу треба було вести цілими роками вперту бо-ротьбу в сеймі чи парламенті. Але посли мали можливість скли-кати народ на віча, говорити йому про громадянські права, вка-зувати дорогу до організації, — і від того народ ставав щораз більше свідомий та зрілий до громадського життя.

7. Наддніпрянщина. В Наддніпрянській Україні останні деся-тиліття XIX ст. проходили в жвавій культурній роботі. Українське громадянство не дало себе залякати указом, яким царська Росія заперечувала існування українського народу. Інтелігенція взя-лася до праці і організації, щоб врятувати народ від національного занепаду. Письменники творили нову літературу, що відбивала народне життя. Вийшли в світ повісті і оповідання Івана Нечуя-Левицького, Панаса Мирного, Михайла Коцюбинського і інших, що стали дорогоцінним надбанням української культури. До ви-сокого розвитку дійшов український театр. Марко Кропивницький, Михайло Старицький, Іван Тобілевич створили нове драматичне письменство, достосоване до потреб широких народних мас. В ті часи, коли не було української школи, ані української газети, на-ціональну свідомість поширював театр. Як поети на першому місці стали Леся Українка і Агатаангел Кримський. Микола Лисенко дав основи новій українській музиці. Борис Грінченко складав популярні книжечки для селянства. Дослідженням історії займа-лися Володимир Антонович, Дмитро Яворницький, Дмитро Бага-лій; вони відкривали для інтелігенції минуле України, учили пізнати і шанувати працю давніх поколінь. Олександер Конись-кий досліджував життя Шевченка і розвиток українського пись-менства. Михайло Драгоманів, учений знавець історії і літератури, переселився до Швейцарії і поширював знання про Україну в західній Європі.

Дуже близькі були зв’язки Наддніпрянщини з Галичиною. Наддніпрянські письменники, яким у Росії не дозволялось друку-вати їх творів, посыпали свої твори до галицьких видавництв. Іван Франко, найбільший письменник Галичини, жив у дружніх зв’яз-ках з усіми визначними діячами Наддніпрянщини і спільно з ними вів різну літературну і наукову діяльність. Незвичайні заслуги у з’єднанні всіх українських сил мав історик Михайло Грушев-ський, який з Києва переселився до Львова. Він став професором